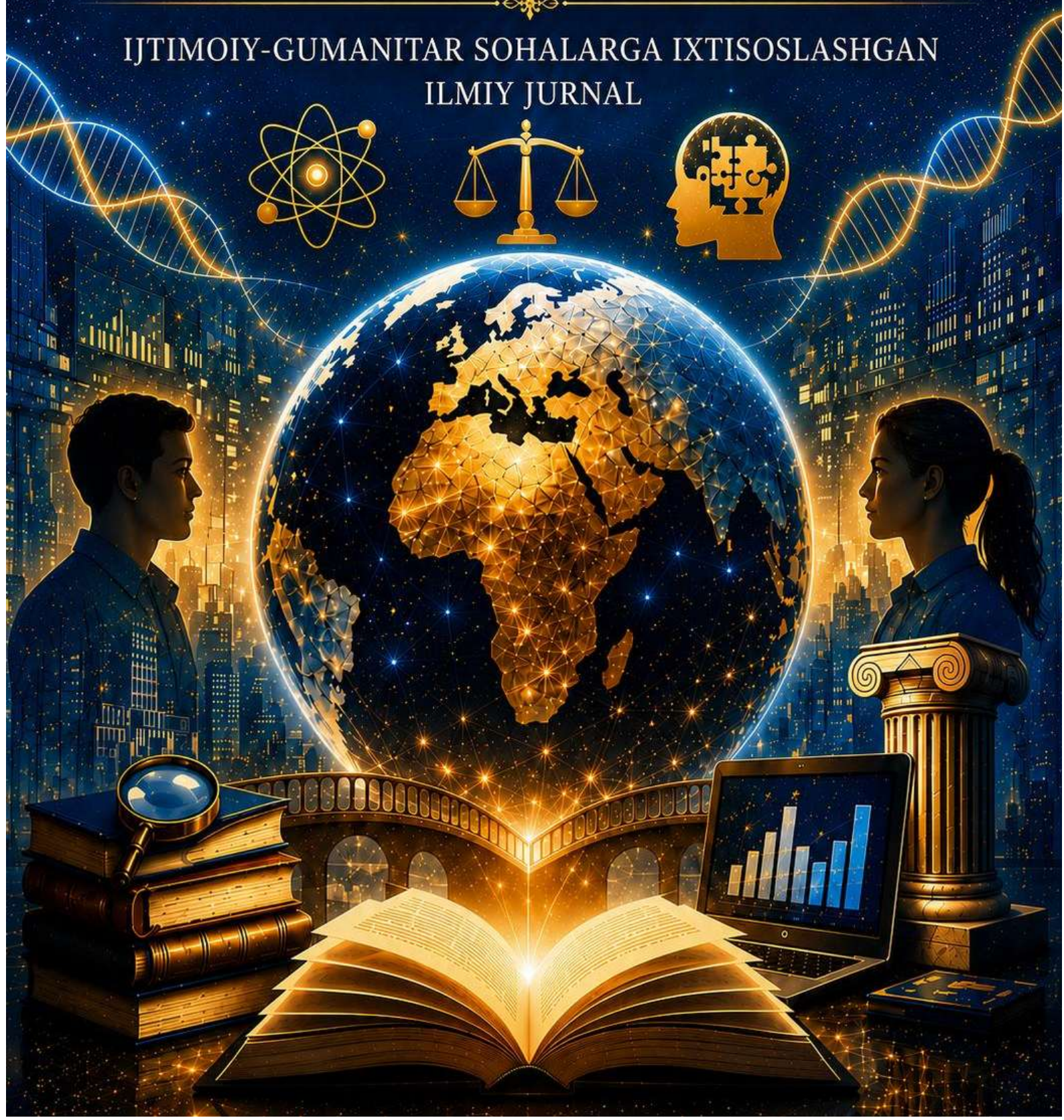
№2 2026

ISSN-L: 3093-9240

FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR

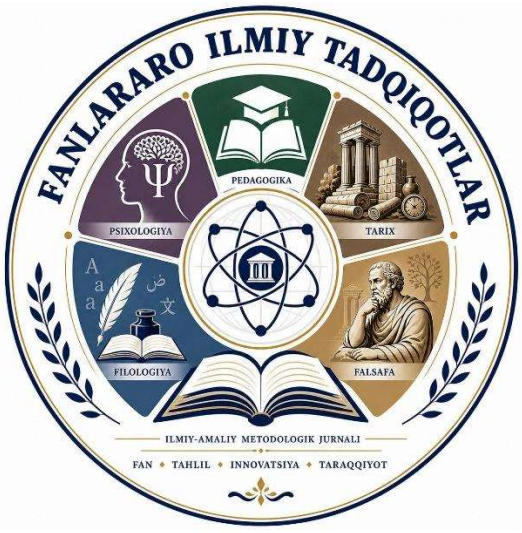
IJTIMOIY-GUMANITAR SOHALARGA IXTISOSLASHGAN ILMIY JURNAL

FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR
ilmiy-amaliy metodologik jurnal

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
научно-практический и методологический журнал

INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC RESEARCH
scientific-practical and methodological journal

№2 2026

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi huzuridagi Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat inspeksiyasi tomonidan 2026-yil 5-may sanasida davlat ro‘yxatidan o‘tkazilib, 1564147-sonli rasmiy guvohnoma asosida faoliyat yuritadi.

BOSH MUHARRIR:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich
psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI
Ismatulloyev Abdullo Nasrulloyevich
psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

TAHRIRIYAT KENGASHI:
Rejep Uzyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Blinova Ye.E. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Abdullayeva B.S. – pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Ibragimova G.N. – pedagogika fanlari doktori, professor
Mamurov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Filippova O.G. – pedagogika fanlari doktori, professor (Rossiya)
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari doktori(DSc), professor
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
Umarova N.Sh. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ismoilova N.Z. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Abdullayeva D.U. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Atabayeva N.B. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Jabborov X.X. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Akramov M.R. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Tuychieva S.M. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Gadoyeva M.I. – filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Rasulov Z.I. – filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Qurbonboyev A.N. – psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
Taniyeva G. M. – tarix fanlari doktori, professor
Davlatova S.T. – tarix fanlari doktori, professor
Qurbonova M. B. – tarix fanlari nomzodi, professor
Turdiyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Maxmudova D.A. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldashev S.R. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Botirova D.B. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Alimova Ye.G. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Джексембаева Г.С. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) (Qozog‘iston)
Jalilov N.A.– pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Vahobov A.A. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Raxmatova M.M. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xalilova R.R. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Bobojonov Sh.U. – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sharipov Sh.F. – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Bo‘tayev J.Sh. – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Bobojonova F. X. – tarix fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:
Xayitov Xayotjon Xikmat o‘g‘li

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР
Ашуров Рамзидин Рамазонович
доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА
Исматуллоев Абдулло Насруллоевич
доктор философии (PhD) по психологическим наукам

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ
Реджеп Узюрек - доктор психологических наук, профессор (Турция)
Блинова Е.Е. - доктор психологических наук, профессор (Россия)
Стоюхина Н.Ю. - кандидат психологических наук, доцент (Россия)
Абдуллаева Б.С. - доктор педагогических наук (DSc), профессор
Ибрагимова Г.Н. - доктор педагогических наук, профессор
Мамуров Б.Б. - доктор педагогических наук, профессор
Филиппова О.Г. - доктор педагогических наук, профессор (Россия)
Мирзаева Ф.О. - доктор педагогических наук (DSc), профессор
Бафаев М.М. - доктор психологических наук (DSc), доцент
Умарова Н.Ш. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Исмоилова Н.З. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Абдуллаева Д.У. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Атабаева Н.Б. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Джабборов Х.Х. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Акрамов М.Р. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Туйчиева С.М. - доктор психологических наук (DSc), профессор
Гадоева М.И. - доктор филологических наук (DSc), профессор
Расулов З.И. - доктор филологических наук (DSc), профессор
Курбанбоев А.Н. - доктор психологических наук (DSc), доцент
Таниева Г.М. - доктор исторических наук, профессор
Давлатова С.Т. - доктор исторических наук, профессор
Курбанова М.Б. - кандидат исторических наук, профессор
Турдиев Б. - доктор философских наук, профессор
Махмудова Д.А. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Юлдашев С.Р. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Ботирова Д.Б. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Алимова Е.Г. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент
Джексембаева Г.С. - доктор философии (PhD) по психологическим наукам (Казахстан)
Жалилов Н.А. - доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент
Вахобов А.А. - доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент
Рахматова М.М. - доктор философии (PhD) по филологическим наукам, доцент
Халилова Р.Р. - доктор философии (PhD) по филологическим наукам, доцент
Бобожонов Ш.У. - доктор философии (PhD) по историческим наукам, доцент
Шарипов Ш.Ф. - доктор философии (PhD) по историческим наукам
Бутаев Ж.Ш. - доктор философии (PhD) по историческим наукам
Бобожонова Ф.Х. - кандидат исторических наук, доцент

Ответственный редактор
Хайитов Хаётжон Хикмат угли

EDITOR-IN-CHIEF
Ashurov Ramzidin Ramazonovich
Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF
Ismatulloyev Abdullo Nasrulloyevich
Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences

EDITORIAL BOARD
Rejep Uzyurek - Doctor of Psychological Sciences, Professor (Türkiye)
Blinova Ye.E. - Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyukhina N.Yu. - Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor (Russia)
Abdullaeva B.S. - Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Ibragimova G.N. - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Mamurov B.B. - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Filippova O.G. - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Mirzaeva F.O. - Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Bafaev M.M. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor
Umarova N.Sh. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Ismoilova N.Z. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Abdullaeva D.U. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Atabayva N.B. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Jabborov Kh. Kh. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Akramov M.R. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Tuychieva S.M. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor
Gadoeva M.I. - Doctor of Philological Sciences (DSc), Professor
Rasulov Z.I. - Doctor of Philological Sciences (DSc), Professor
Qurbonboev A.N. - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor
Tanieva G.M. - Doctor of Historical Sciences, Professor
Davlatova S.T. - Doctor of Historical Sciences, Professor
Kurbonova M.B. - Candidate of Historical Sciences, Professor
Turdiev B. - Doctor of Philosophy Sciences, Professor
Makhmudova D.A. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Yuldashev S.R. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Botirova D.B. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Alimova Ye.G. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor
Dzheksembayeva G.S. - Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences (Kazakhstan)
Jalilov N.A. - Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vahobov A.A. - Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Raxmatova M.M. - Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Khalilova R.R. - Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Bobojonov Sh.U. - Doctor of Philosophy (PhD) in Historical Sciences, Associate Professor
Sharipov Sh.F. - Doctor of Philosophy (PhD) in Historical Sciences
Butayev J.Sh. - Doctor of Philosophy (PhD) in Historical Sciences
Bobojonova F.X. - Candidate of Historical Sciences, Associate Professor

Managing Editor
Xayitov Xayotjon Xikmat ugli

O‘SMIR SUZUVCHILARDAGI ICHKI NIZOLAR VA ULARNING SPORT FAOLIYATIGI TA’SIRI

Mavlanov Donyor Ergash o‘g‘li
Alfraganus university psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi
ORCID: 0009-0000-5171-2057

Annotatsiya. Mazkur maqolada o‘smir yoshidagi suzuvchilarda shaxs ichki nizolarining namoyon bo‘lish bosqichlari, ularning darajalari hamda sport faoliyatiga ta’sirining psixologik jihatlari tahlil qilingan. Shuningdek, shaxs ichki nizolarini bartaraf etishning nazariy yondashuvlari yoritilib, amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: shaxs ichki nizolari, suzuvchilar, o‘smirlik yoshi, sport faoliyati, psixologik moslashuv, bahs-munozara, boshlang‘ich tayyorgarlik guruhi (BTG), o‘quv-mashg‘ulot guruhi (O‘MG).

Аннотатsiя. В данной статье рассматриваются этапы проявления внутриличностных конфликтов у пловцов подросткового возраста, их уровни и психологические аспекты влияния на спортивную деятельность. Также освещаются теоретические подходы к преодолению внутриличностных конфликтов и предлагаются практические рекомендатsii по их предупреждению и коррекции.

Ключевые слова: внутриличностные конфликты, пловцы, подростковый возраст, спортивная деятельность, психологическая адаптатsiя, дискуссия, группа начальной подготовки (ГНП), учебно-тренировочная группа (УТГ).

Annotation. This article examines the stages of manifestation of intrapersonal conflicts among adolescent swimmers, their levels, and the psychological aspects of their impact on sports performance. In addition, theoretical approaches to overcoming intrapersonal conflicts are discussed, and practical recommendations for their prevention and correction are presented.

Keywords: intrapersonal conflicts, swimmers, adolescence, sports activity, psychological adaptation, discussion, initial training group (ITG), educational and training group (ETG).

KIRISH

Jahonda sport turlarini ommalashtirish va uni rivojlantirish dunyo mamlakatlarida sport siyosatining eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta’kidlash joizki, jahonda bolalar va o‘smirlar sportini rivojlantirish, yoshlarni

sportga keng jalb etish, ularda sport ko‘nikma va malakalarini shakllantirish, sportchilarning sport faoliyatida yuzaga keladigan ichki nizolarni psixologik jihatdan tahlil qilish, musobaqa va musobaqaoldi mashg‘ulotlari jarayonida ichki nizolarning ta’sirini aniqlash, sport faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil etishda negativ psixoemotsional holatlarni bartaraf etishga yo‘naltirilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqish, sport mashg‘ulotlarini tashkil etishda ichki psixologik muhitni barqarorlashtirish yuzasidan ko‘plab ilmiy tadqiqot ishlari olib borilgan.

Respublikamizda so‘nggi yillarda sport sohasini rivojlantirish, uning faoliyati samaradorligini oshirish borasida keng qamrovli islohotlar amalga oshirilib, zarur huquqiy-me’yoriy asoslar yaratildi. Jumladan, “...jismonan sog‘lom, ruhan va aqlan rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan, Vatanga sodiq, qat’iy hayotiy nuqtai nazarga ega yoshlarni tarbiyalash” ustuvor vazifa etib belgilanib, Prezident Sh.M. Mirziyoyev ta’biri bilan aytganda: «Biz xalqaro sport maydonlarida O‘zbekistonning nufuzi va obro‘-e’tiborini oshirishga katta hissa qo‘shgan sportchilarimiz bilan faxrlanamiz. Shu bilan birga, oliy sportda erishilgan yutuqlar bilan chegaralanmasdan, ommaviy sportga ham katta e’tibor berishimiz kerak». Ushbu fikrlar sportni har bir yo‘nalishda rivojlantirish lozimligini anglatadi.

MAVZUNING O‘RGANILGANLIGI VA METODOLOGIYASI

Nizolar har doim murakkab va ko‘p qirrali ijtimoiy hodisadir. Nizoli holatlar ko‘p jihatlarda namoyon bo‘ladi: muayyan maqsad va manfaatlar bilan birlashgan shaxslar, ijtimoiy guruhlar, milliy-etnik jamoalar, davlatlar va mamlakatlar o‘rtasidagi munosabatlarda. Nizolar turli sabablar va motivlarga ko‘ra yuzaga keladi. Psixologik, iqtisodiy, siyosiy, qadriyatlarga oid, diniy va boshqa omillar nizoli holatlarning asosiy sabablarini tashkil etadi. Har bir shaxsning ichki dunyosida ham ma’lum ma’noda qarama-qarshiliklar va nizolar uchraydi.

Shaxs ichki nizolari ikki yoki undan ortiq tomonlarning o‘zaro ta’sirini o‘z ichiga oladi. Ularning barchasi ijtimoiy jihatdan shartlangan bo‘lsa-da, tabiatan individual xarakterga ega bo‘lib, ma’lum bir ijtimoiy munosabatlar tizimida aks etadi.

Shaxsning o‘ziga aloqador bo‘lgan ichki nizolari - bir inson qalbidagi turli his-kechinmalar, istak-xohishlar va motivlarning bir-biriga zid kelishi, qarama-qarshi fikrlarning paydo bo‘lishi oqibatida yuzaga keladi. Bunday nizolar ko‘pincha shaxsgagina ma’lum bo‘ladi, ba’zan esa insonning qilgan xatti-harakatlari aynan uning ichki nizolari oqibatida yuzaga keladi.

V.S. Merlinning [4] fikricha, shaxs ichki nizolari shaxsning qarama-qarshi yo‘nalishlari, munosabatlari va harakatlari asosida namoyon bo‘ladigan shaxsiy parchalanish natijasi sifatida qaraladi.

Z. Freydning aytishicha, nizo holatidagi shaxs istaklar to‘qnashuvini boshidan kechiradi va natijada shaxsning bir qismi ma’lum istaklarni himoya qilsa, ikkinchi qismi ularni rad etadi. Natijada shaxsning ichki holatida ma’lum ma’noda noqulayliklar, ichki nizolar va doimiy qarama-qarshiliklar kuzatiladi. Shaxsda “Id”, “Ego” va “Super-Ego” o‘rtasida doimiy tortishuv mavjud bo‘lib, bu ongsiz impulslar va reaksiyalar orqali namoyon bo‘ladi [3].

Y.B. Fantalovaning [2] fikricha, shaxs ichki nizolarining chuqurligi hayot sohalari ierarxiyasi o‘rtasidagi tafovutlarning kattaligi bilan belgilanadi. Agar hayotiy ahamiyatga ega bo‘lgan turli mezonlarga ko‘ra imtiyozlar soni o‘rtasidagi tafovut sezilarli bo‘lsa, u holda turli darajadagi aniq ichki nizolar kvalifikatsiya qilinadi.

F.E. Gaziyeva [5] sportda guruhiy jipslikning shakllanishi va rivojlanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari to‘g‘risida to‘xtalib, futbol jamoasining ijtimoiy va faoliyat jipsligini muayyan mezonlar asosida o‘lchash, ularga ta’sir etuvchi umumiy korrelyatlarni aniqlash, jamoa a’zolarini ijtimoiy jihatdan yaqinlashtirish hamda jamoa jipsligini ta’minlashga qaratilgan mexanizmlar haqida batafsil ma’lumotlar bergan.

Tadqiqotchi G.Z. Tojiboyeva tomonidan maktab psixologining nizoli vaziyatlardagi psixokorreksion faoliyati xususiyatlari o‘rganilgan bo‘lib, ta’lim-tarbiya jarayonida o‘smirlar o‘rtasidagi shaxslararo nizolar o‘quvchilar va o‘quv guruhlariga ham ijobiy, ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi aniqlangan. Shu munosabat bilan maktab psixologlarining o‘smirlar o‘rtasidagi shaxslararo nizolar sharoitidagi faoliyati shaxslararo nizolarning shaxs rivojiga xizmat qiluvchi salohiyatini maksimal darajada amalga oshirishga va uning salbiy oqibatlari yuzaga kelish ehtimolini kamaytirishga yo‘naltirilishi kerakligi haqida xulosa qilingan.

Nizolar har qanday sog‘lom jamiyatda kuzatilishi mumkin bo‘lgan muqarrar holat bo‘lib, ular hayotiy munosabatlarning ajralmas qismidir. Shu kungacha sport sohasida olib borilgan tadqiqotlarda nizolar asosan sportchi va trener, sportchi va sportchi o‘rtasidagi munosabatlar doirasida o‘rganilgan bo‘lsa, biz aynan o‘smir sportchilarning shaxs ichki nizolari bilan bog‘liq jihatlarni o‘rganishni maqsad qilganmiz.

Biz o‘smir suzuvchilarda shaxsiy ichki nizolarni kamaytirish orqali ularda g‘alabaga nisbatan ichki motivlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlarini aniqlashni maqsad qilib oldik. Tadqiqot jarayoniga suzish sporti bilan shug‘ullanayotgan Mirzo Ulug‘bek tumani 2-son sport maktabidan 64 nafar, Chirchiq olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash markazidan 76 nafar, Yangihayot tumani sport maktabidan 67 nafar, jami 207 nafar o‘quv-mashg‘ulot

guruhi (O‘MG) va boshlang‘ich tayyorgarlik guruhi (BTG) suzuvchilari respondent sifatida jalb etildi.

Tadqiqotda shaxsiy nizolarning o‘smir suzuvchilar sport faoliyatiga psixologik ta’sirini o‘rganish maqsadida ilmiy ishimizning maqsad va vazifalaridan kelib chiqqan holda K. Tomasning «Nizoli xulq-atvorni aniqlash» metodikasi hamda D.M. Ramendikning «Shaxsning nizolashuvchanlik darajasini aniqlash» metodikalaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sportchilar turlari kesimida D.M. Ramendikning «Shaxsning nizolashuvchanlik darajasini aniqlash» metodikasi va K.N. Tomasning «Nizoli vaziyatlarni o‘rganish» testi natijalari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik Pirson korrelyatsiya mezoni (N = 207) asosida tahlil qilinib, aloqadorlik darajalari aniqlandi.

Nizoli xulq-atvor shakllari	**Shaxslararo nizolashuvchanlik darajasi**	
	Boshlang‘ich tayyorgarlik guruhi (BTG)	O‘quv mashg‘ulot guruhi (O‘MG)
Bahs-munozara	0,071	0,388*
Hamkorlik	-0,163	0,087
Kelishuv	-0,232	-0,008
O‘zini chetga olish	0,562**	-0,064
Moslashuv	0,028	0,020

Izoh: * p≤0,05; ** p≤0,01

Keltirilgan jadvalga ko‘ra, shaxslararo nizolarning rivojlanishida nizoli xulq-atvor shakllarining ta’siri o‘smir suzuvchilarning sport faoliyatida o‘z aksini topdi. Nizoli xulq-atvor shakllaridan «bahs-munozara» (r=0,526; p≤0,01), «kelishuv» (r=0,182; p≤0,05) omillari bilan ijobiy korrelyatsion bog‘liqlik qayd etildi.

Shaxsda bahs-munozara omilining ta’siri natijasida (r=0,526; p≤0,01) o‘smir suzuvchilar faoliyatida shaxslararo nizolarning kelib chiqishi va rivojlanishidagi ta’siri beqiyos bo‘lib, u orqali o‘smir suzuvchilarning sport faoliyatidagi muvaffaqiyatiga ijobiy ta’sir etibgina qolmasdan, balki me’yoridan ortiq bo‘lgan bahs-munozara ta’sirida o‘smirlar o‘z faoliyatidan qoniqmaslik hissini namoyon qilib, shaxs va shaxslararo munosabatlar tizimida ham munosabatlarning buzilishiga sabab bo‘ladi.

O‘smir suzuvchilarda shaxslararo nizolar o‘quv-mashg‘ulot guruhi (O‘MG)da nizoli xulq-atvor shakllaridan «bahs-munozara» omili bilan (r=0,388; p≤0,05) ijobiy aloqadorlik qayd etdi. Shaxslararo nizolar bo‘yicha boshlang‘ich

tayyorgarlik guruhidagi (BTG) suzuvchilar esa «o‘zini chetga olish» omili bilan (r=0,562; p≤0,01) ijobiy aloqadorlik qayd etdi.

O‘quv-mashg‘ulot guruhidagi (O‘MG) o‘smir suzuvchilarda sport faoliyati bilan bog‘liq jihatlarda kuzatilishi mumkin bo‘lgan nizoli, bahs-munozarali holatlar ularda shaxslararo nizolarni keltirib chiqaradi. Boshlang‘ich tayyorgarlik guruhidagi (BTG) sportchilarda esa hali sport faoliyatiga nisbatan mustahkam motivlar va qiziqishlarning shakllanmaganligi sababli bahs-munozarali holatlar nisbatan kam uchraydi.

Boshlang‘ich tayyorgarlik guruhidagi suzuvchilarda «o‘zini chetga olish» omili shaxslararo nizolar bilan ijobiy korrelyatsion aloqadorlik qayd etdi. Boshlang‘ich tayyorgarlik guruhidagi suzuvchilar yangi jamoa va sport faoliyatiga moslashuv kabi jihatlarda o‘zini namoyon qilish sifatlari bo‘yicha o‘quv-mashg‘ulot guruhidagi suzuvchilarga qaraganda ko‘proq izolyatsiyalangan bo‘lib, ularning bu jihatlari ma’lum ma’noda shaxslararo nizolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Suzuvchilarning shaxsiy nizolarini aniqlash va ularni bartaraf etish maqsadida psixokorreksion model ishlab chiqilgan. Model o‘zaro bog‘langan bloklarni (maqsadli, nazariy-uslubiy, diagnostik va mazmun-protsessual) o‘z ichiga oladi. O‘smir suzuvchilarning sport va hayotiy faoliyatlarida shaxs ichki nizolarining rivojlanishga bo‘lgan ta’sirlari keltirilgan bo‘lib, ular quyidagilarda o‘z aksini topgan:

1. Modelning maqsadli bloki o‘smir yoshidagi suzuvchilarning shaxsiy rivojlanish jarayonida shaxs ichki nizolarini aniqlash va uning mohiyatini anglashga yordam beradi;

2. Nazariy-uslubiy blok insonning shaxsiy rivojlanishiga ta’sir qiluvchi omil sifatida ichki nizolarning paydo bo‘lishini asoslaydigan ilmiy yondashuvlar (faoliyatga asoslangan, madaniy-tarixiy, subyektiv, gumanistik, psixodinamik, geshtalt terapiya, ekzistensial yondashuv) bilan ifodalanadi. Amaldagi yondashuvlar shaxs ichki nizolarini aniqlash va hal qilish vositasi sifatida ichki nizolarni tan olish usulini yaratishga olib kelgan. Nazariy yondashuvlarning asosiy uslubiy jihatlari shaxsning ichki nizolarini aniqlash va tushuntirishga yordam beradi;

3. Diagnostik blok shaxsiy rivojlanishning aniqlangan komponentlari doirasida subyektlarning shaxsiy rivojlanishini kuzatishni o‘z ichiga oladi. Shaxs rivojlanishining nazariy jihatlarini ilmiy asoslash uning tarkibiy qismlarini o‘rganish imkonini beradi. Dissertatsiya ishimizda shaxs ichki nizolarini bartaraf etishga qaratilgan psixokorreksion model uchta komponentdan iborat bo‘lib, refleksiv, ijtimoiy va xulq-atvor jihatlariga ta’sir qiladi.

Shakllantiruvchi eksperiment ta’sirida D.M.Ramendikning «Shaxslararo nizolashuvchanlik darajasi» metodikasining sportchilar turlari kesimida namoyon bo‘lishi

(Styudent t-mezoni bo‘yicha)

Sinaluvchilar guruhi	Sportchilar turlari	Shaxslararo nizolashuvchanlik darajasi		t (Styudent mezoni qiymati)
		Oldingi natijalar	Keyingi natijalar	
Tajriba guruhi (41 nafar)	BTG (n=21)	22,77	18,65	2,849*
	O‘MG (n=20)	23,71	19,82	4,827**
Nazorat guruhi (42 nafar)	BTG (n=21)	19,88	20,44	-1,420
	O‘MG (n=21)	14,55	16,22	-1,000

Qayta o‘tkazilgan diagnostika natijalariga ko‘ra, tajriba guruhi respondentlarida (BTG) shaxslararo nizolashuvchanlik darajasi bo‘yicha treningdan oldingi va treningdan keyingi natijalar orasida $t=2,849$, $p\leq0,05$ ahamiyatli tafovutlar qayd etildi. Mazkur o‘zgarishlarga quyidagicha izoh berishimiz mumkin: olib borilgan trening mashg‘ulotlari shaxslararo nizolashuvchanlik darajasi yuqori bo‘lgan o‘smir suzuvchilarda ijobiy natijalarning yuzaga kelishiga asos bo‘lib, shaxs nizolarining suzuvchilarning sport faoliyati bilan bevosita bog‘liqligi o‘z ta’sirini ko‘rsatgan.

Tajriba guruhidagi respondentlar (O‘MG) bilan olib borilgan trening mashg‘ulotlarining oldingi va keyingi natijalari orasida ham $t=4,827$, $p\leq0,01$ darajasida sezilarli ijobiy tafovutlar qayd etildi. Olingan natijalarga ko‘ra, o‘tkazilgan trening mashg‘ulotlarining samarasi nafaqat ularning sport sohasidagi muvaffaqiyatlariga, balki o‘smir suzuvchilarda shaxs va shaxslararo munosabatlarda ijobiy muhitning shakllanishiga ham ta’sir ko‘rsatdi. Shuningdek, sportchi-sportchi va sportchi–trener o‘rtasidagi munosabatlarda ham ijobiy natijalar qayd etilishiga sabab bo‘ldi.

Trening mashg‘ulotlarigacha bo‘lgan davrda o‘smir suzuvchilarda o‘z faoliyatidan qoniqmaslik, doimiy ravishda o‘zini tanqid qilish, musobaqalardagi muvaffaqiyatsiz natijalardan uzoq muddat tiklana olmaslik, ko‘ngilsiz hodisalardan tez-tez tashvishga tushish holatlari kuzatilgan. Treningdan keyingi natijalarda esa ularda bunday salbiy emotsional holatlarga nisbatan chidamlilik, maqsadlari yo‘lida yuzaga keladigan to‘siqlarga nisbatan barqarorlik hamda sport faoliyatida muvaffaqiyatga erishishga bo‘lgan ichki motivlarning rivojlanganligi aniqlandi.

XULOSA

Qayta amalga oshirilgan diagnostika natijalariga tayanib, shunday xulosa qilish mumkinki, o‘smir suzuvchilarda yuqori darajadagi shaxslararo nizolashuvchanlikni bartaraf etish, shuningdek, ularning emotsional va kognitiv sohalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus psixologik trening mashg‘ulotlarini olib borish orqali shaxs ichki nizolarining sport faoliyatiga bo‘lgan salbiy ta’sirini kamaytirish hamda o‘smir suzuvchilarda o‘z-o‘zini anglash va o‘z-o‘zini qaror toptirishni ta’minlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi” to‘g‘risidagi PF-4947-sonli Farmoni. - URL: https://lex.uz
2. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия / Э. Берн ; пер. с англ. - СПб. : Издателство «Братство», 1992. - 224 с.
3. Фанталова Е.Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта / Е.Б. Фанталова. - Самара ; М., 2001.
4. Фрейд А. Психология «Я» и защитные механизмы / А. Фрейд ; пер. с англ. - М. : Педагогика-Пресс, 2003. - 264 с.
5. Мерлин В.С. Психология индивидуалности : избранные психологические труды / В.С. Мерлин. - М. : Издателство Московского психолого-социалного института ; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2009. - 544 с.
6. Газиева Ф.Э. Спортда гуруҳий жипслик шаклланиши ва ривожланишининг ижтимоий-психологик хусусиятлари : психология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун тайёрланган диссертатsiя автореферати / Ф.Э. Газиева. - Тошкент, 2019. - 55 бет.
7. Maxmudov A.M., Mavlonov D.E.O‘. Rahbar boshqaruv faoliyatining professionalizmi // Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). - 2021. - T. 1. - № 3. - B. 193199.
8. Мавлонов Д.Э. Психологические основы возникновения и разрешения конфликтов в спорте (на примере подростков).
9. Saitxodjaev Z., Mavlanov D., Xaydarov F. Sportchi talabalar ijodiy faoliyatiga ta’sir etuvchi psixologik omillar diagnostikasi // Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). – 2022. – T. 2. – № 11. – B. 489–494.
10. Mavlanov Donyor Ergash o‘g‘li, Nazarov Rustam Nurali o‘g‘li. Internal Conflicts of Personality and the State of Their Study in Science // FarDU ilmiy xabarlari. – 2024. – T. 29. – № 6. – Б. 61–61.

YOSHLAR HUQUQIY ONGINI SHAKLLANTIRISH – HUQUQIY NIGILIZMGA QARSHI KURASHNING USTUVOR OMILI Turdiyev Bexruz Sobirovich	6
TA'LIM JARAYONIDA AKADEMIK STRESS VA UNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI Ismatulloyev Abdullo Nasrulloyevich	**12**
ZAMONAVIY YOSHLARDA O'ZIGA BAHONI ADEKVATLASHTIRISH ORQALI STRESSGA BARQARORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI Ismoilova Nurjaxon Zuxuriddinovna., Ismoilova Moxinur Kamilovna	**17**
АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕНИЯ НАРРАТИВНО-ЭКСПОЗИЦИОННОЙ ТЕРАПИИ В ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ ДЕТЕЙ, ПЕРЕЖИВШИХ ТРАВМАТИЧЕСКИЙ ОПЫТ В УСЛОВИЯХ ТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ Юлдашев Санжар Рузимуродович	**25**
OLIMPIYA TERMA JAMOASI SPORTCHILARINI MUSOBAQAOLDI PSIXOLOGIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIK VOSITALARDAN FOYDALANISHNING ILMIY-AMALIY ASOSLARI Nazarov Davron Baxtiyor o'g'li	**38**
IJTIMOIY TARMOQLARDA YOLG'ON AXBOROTLARGA MOYILLIKNING PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI VA NAMOYON BO'LISH MEXANIZMLARI Nurmatov A.N	**46**
O'SMIR SUZUVCHILARDAGI ICHKI NIZOLAR VA ULARNING SPORT FAOLIYATIGI TA'SIRI Mavlanov Donyor Ergash o'g'li	**54**
YOSHLARNI NIKOH YOSHI HAQIDAGI ADEKVAT TASAVVURLARI OTA-ONA OILASIDAGI MA'NAVIY MUHITNING BARQARORLIGIGA MOSLIGINI IJTIMOIY-PSIXOLOGIK MEZONLARI Abdullayeva Aropatxon Rustamovna	**61**

BOLALARDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDAGI KOGNITIV, HISSIY-MOTIVATSION VA PEDAGOGIK OMILLAR Yuldasheva Shoxista Tojialiyevna	**67**
DINIY KONTENTNING RAQAMLI AXBOROT MAKONIDA SHAXS ONGIGA IJTIMOIY-PSIXOLOGIK TA'SIRI VA AXBOROT XAVFSIZLIGI MUAMMOLARI Soliyev Otabek Davlatjon o'g'li	**73**
MUSTAQIL TA'LIM JARAYONIDA TALABALARGA O'QUV MATERIALLARINI MUSTAQIL O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	**85**
ONALIK FENOMENI: FANLARARO TALQIN VA OILAVIY-PEDAGOGIK MAZMUNI Yuldasheva Zulayxo Sadullayevna	**91**
PRAGMALINGUISTIC ASPECTS OF ENGLISH AND UZBEK PRINT AND ONLINE NEWS TEXTS Istamova Dilnoza Sadulloyevna	**100**
PSIXOLOGIK BARQARORLIK VA RUHIY SALOMATLIKNI SAQLASHDA QONUNLARNING O'RNI VA TA'SIRI Bahodirova Marhaboxon Toxirjon qizi	**106**

LIDERLIK – ILMIY TADQIQOTLARNING PREDMETI SIFATIDA

(Mavzu bosh harflarda, Times New Roman 14 shriftda, 12 ta so‘zdan oshmagan holda)

Abdullayev Abdulla Abdullayevich
Toshkent amaliy fanlar universiteti professori, psixologiya fanlari doktori

(Muallif F.I.Sh., ish joyi, lavozimi, ilmiy daraja va unvoni Times New Roman 14 shriftda to‘liq yozilishi kerak)

Annotatsiya: Maqolaga annotatsiya o‘zbek, rus va ingliz tillarida taqdim etilishi lozim. Annotatsiya maqolaning qisqacha mazmunini yoritib berishi, unda tadqiqotning dolzarbligi, maqsadi, metodologiyasi, asosiy natijalari hamda ilmiy-amaliy ahamiyati qisqacha aks ettirilishi talab etiladi. Annotatsiya hajmi 100-150 ta so‘zdan oshmagan, bir butun matn shaklida yozilishi, unda iqtiboslar, jadvallar, formulalar va adabiyotlarga havolalar keltirilmasligi kerak.

Kalit so‘zlar: kamida 10-15 ta so‘zdan iborat bo‘lishi tavsiya etiladi.

Аннотация: Аннотация к статье должна быть представлена на узбекском, русском и английском языках. Аннотация должна кратко отражать содержание статьи, включая актуальность исследования, цель, методологию, основные результаты и научно-практическую значимость исследования. Объём аннотации не должен превышать 100-150 слов. Текст аннотации оформляется в виде единого текста без использования цитат, таблиц, формул и ссылок на литературу.

Ключевые слова: рекомендуется указывать не менее 10-15 слов.

Abstract: The abstract of the article should be presented in Uzbek, Russian, and English languages. The abstract must briefly reflect the content of the article, including the relevance of the research, its purpose, methodology, main results, and scientific-practical significance. The abstract should not exceed 100-150 words and must be written as a single coherent text without quotations, tables, formulas, or references.

Keywords: it is recommended to provide at least 10-15 keywords.

KIRISH

Maqolaning kirish qismida tadqiqot mavzusining dolzarbligi, muammoning ilmiy va amaliy ahamiyati, mavzu bo‘yicha mavjud ilmiy qarashlar hamda tadqiqotning maqsadi va vazifalari yoritilishi lozim. Shuningdek, tadqiqot obyekti va predmeti, qo‘llanilgan metodlar hamda maqolaning ilmiy yangiligi qisqacha bayon etilishi tavsiya etiladi.

MAVZUNING O‘RGANILGANLIGI VA METODOLOGIYASI

Mazkur bo‘limda tadqiqot mavzusi bo‘yicha mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari, mavjud nazariy yondashuvlar hamda ilmiy qarashlar tahlil qilinishi lozim. Tadqiqot davomida foydalanilgan adabiyotlar matn mazmuniga mos ravishda [1], [2], [3] ko‘rinishida havola tarzida berilishi tavsiya etiladi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida qo‘llanilgan ilmiy metodlar, tahlil usullari, ma’lumotlar manbalari, tadqiqot obyekti va predmeti hamda metodologik yondashuvlar

yoritilishi zarur. Ushbu bo‘lim tadqiqotning ilmiy asoslanganligini va natijalarning ishonchliligini ko‘rsatib berishi kerak.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur bo‘limda tadqiqot jarayonida olingan natijalar ilmiy asosda tahlil qilinishi, ularning mazmun-mohiyati ochib berilishi hamda muammo yechimiga oid ilmiy xulosalar bayon etilishi lozim. Tahlil jarayonida statistik ma’lumotlar, jadvallar, diagrammalar va boshqa tahliliy materiallardan foydalanish tavsiya etiladi. Olingan natijalar mavzu bo‘yicha mavjud ilmiy qarashlar bilan qiyosiy tahlil qilinishi, tadqiqotning ilmiy yangiligi va amaliy аҳамияти asoslab berilishi zarur. Ushbu bo‘limda keltirilgan fikr va ma’lumotlarga tegishli adabiyotlar [1], [2], [3] ko‘rinishida havola tarzida berilishi tavsiya etiladi.

XULOSA

Mazkur bo‘limda tadqiqot natijalari umumlashtirilib, mavzu yuzasidan asosiy ilmiy xulosalar bayon etilishi lozim. Shuningdek, tadqiqot davomida aniqlangan muammolar, ularning yechimiga oid ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar keltirilishi tavsiya etiladi. Xulosa qismida tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyati, uning istiqboldagi ilmiy izlanishlar uchun ahamiyati ham qisqacha yoritilishi zarur. Mazkur bo‘lim aniq, qisqa va mantiqiy yakunlangan shaklda bayon etilishi talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

Mazkur bo‘limda maqola tayyorlash jarayonida foydalanilgan ilmiy manbalar, normativ-huquqiy hujjatlar, monografiyalar, ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar, konferensiya materiallari hamda internet manbalari tartib asosida keltirilishi lozim.

Adabiyotlar ro‘yxati 5 ta manbaadan kam bo‘lmagan manba ko‘rinishida taqdim etishi shart. Bibliografik tavsif APA 7th Edition yoki Harvard uslubida rasmiylashtiriladi.

NASHR ETIKASI VA AKADEMIK HALOLLIK

Jurnal faoliyatida xalqaro nashriyot etikasi tamoyillari, jumladan COPE (Committee on Publication Ethics) tavsiyalariga amal qilinadi. Mualliflar tadqiqot natijalarining haqqoniyligi, ma’lumotlarning ishonchliligi hamda mualliflik huquqlariga rioya etilishi uchun mas’uldirlar.

Plagiat, ma’lumotlarni soxtalashtirish, mualliflikni noto‘g‘ri ko‘rsatish, bir tadqiqotni takroran nashr etish va boshqa akademik qoidabuzarlik holatlari maqolani rad etish uchun asos hisoblanadi.

Sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanilgan hollarda ularning qo‘llanilishi maqolaning metodologik qismida ochiq ko‘rsatilishi lozim.

TAQRIZLASH VA NASHR ETISH TARTIBI

Jurnalga kelib tushgan barcha maqolalar dastlabki texnik ekspertizadan o‘tkaziladi hamda ilmiy talablarga mos kelgan maqolalar ikki tomonlama anonim taqrizlash (Double Blind Peer Review) jarayoniga yuboriladi. Taqrizchilar xulosasi asosida maqola qabul qilinishi, qayta ishlash uchun muallifga yuborilishi yoki rad etilishi mumkin.

NAMUNA

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida PF–6079-son Farmon. https://lex.uz
2. Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (5th ed.). Sage Publications.

3. Abdullaev, A. A. (2024). Digital transformation in higher education. In Proceedings of the International Conference on Educational Innovation (pp. 145–152). Atlantis Press.
4. Hwang, G. J., Xie, H., Wah, B. W., & Gašević, D. (2020). Vision, challenges, roles and research issues of artificial intelligence in education. Computers and Education: Artificial Intelligence, 1, Article 100001. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2020.100001
5. Ashurov, R. R. (2026). O‘quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari. Maktabgacha va maktab ta’limi, 4(2). https://maktabgacha-va-maktab-talimi-jurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/4847
6. UNESCO. https://www.unesco.org

(Maqola matni to‘liq Times New Roman 14 shriftda 1,15 intervalda tayyorlanishi kerak)

Maqola qo‘lyozmasini quyidagi manzillarga yuborishingiz mumkin:
Telegram manzil: https://t.me/fanlararotadqiqotlar yoki @sarhad_5

Rasmiy telegram kanali: https://t.me/fanlararoilmiytadqiqotlar

Jurnal sayti: https://fanlararotadqiqotlar.uz/

☑ **Biz bilan ilmiy hamkorligingiz uchun minnatdorchilik bildiramiz.**
JURNAL TAHRIRIYATI
https://t.me/fanlararotadqiqotlar

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VAZIRLIGI HUZURIDAGI
AXBOROTLASHTIRISH VA TELEKOMMUNIKASIYALAR SOHASIDA NAZORAT INSPEKSIYASI

ГУВОҲНОМА

№1564147 Фаол

"FANLARARO ILMIY TADQIQOTLAR" MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYAT

Оммавий ахборот воситаси давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома

ЛИЦЕНЗИЯ РЕЕСТРИ БЎЙИЧА ТАРТИБ РАҚАМИ
C-5669890

СТИР (СОЛИҚ ТЎЛОВЧИНИНГ ИДЕНТИФИКАЦИОН РАҚАМИ)
312386344

АМАЛ ҚИЛИШ МУДДАТИ
05.05.2026дан - - чексиз

ЖОЙЛАШГАН МАНЗИЛИ (ПОЧТА МАНЗИЛИ)
Тошкент шаҳри, Сирғали тумани, Янги Бунёдобод МФЙ, Сергели 6а мавзеси, 8-уй, 148-хонадон

ВАКОЛАТЛИ ОРГАН
Ўзбекистон Республикаси Рақамли технологиялар вазирлиги ҳузуридаги Ахборотлаштириш ва телекоммуникациялар соҳасида назорат инспекцияси

05.05.2026 18:22
TAQDIM ETILGAN SANA

Гувоҳнома **№1564147**

Faoliyat turi

Оммавий ахборот воситаси сифатида фаолиятни амалга ошириш

Qo'shimcha ma'lumotlar

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР

Оммавий ахборот воситасининг номи	Fanlararo ilmiy tadqiqotlar
Оммавий ахборот воситасининг тили	o'zbek, rus va ingliz tili
Оммавий ахборот воситасининг тури	Журнал

ТАРҚАТИЛИШ ҲУДУДИ ВА ШАКЛИ

Тарқатилиш ҳудуди ва шакли	Республика миқёсида
Viloyat	
Тарқатилиш шакли	Онлайн

License SYSTEM

05.05.2026 18:22
TAQDIM ETILGAN SANA

Materiallar ko‘chirib bosilganda **“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar”** jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart.

***

Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.
Ilmiy maqolalar tahririyat tomonidan ko‘rib chiqiladi. Tahririyat a’zolarining jurnal ruknlariga mos kelmagan, ko‘rsatilgan talablarga mos bo‘lmagan maqolalarni nashr qilmaslik huquqi bor.

***

“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” jurnali 05.05.2026-yildan O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi huzuridagi Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat inspeksiyasi tomonidan 2026-yil 5-may sanasida davlat ro‘yxatidan o‘tkazilib, 1564147-sonli rasmiy litsenziya asosida faoliyat yuritadi.

***

Yuborilgan maqolalarning barchasi “Antiplagiat” tizimida tekshiriladi.
Jurnalda nashr etilgan materiallar va ma’lumotlarning to‘g‘riligiga mualliflar mas’ul.

“Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” ilmiy-amaliy metodologik jurnali barcha ta’lim muassasalari va ilmiy izlanuvchilarni hamkorlikka chorlaydi.

Muassis: “Fanlararo ilmiy tadqiqotlar” MCHJ
Tahririyat manzili: Toshkent shahar Sergili tumani Yangi Bunyodobod MFY 8-uy
https://fanlararotadqiqotlar.uz/